

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. Variæ species enunciationum, earumque conditiones, ac regulæ,
tum in genere, tum in specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Resp. reperiri semper in quolibet iudicio enunciationis aliquam compositionem, in eo duratam consistentem, quod includat, saltem in obliquo, duplicem primam apprehensionem. Per hoc enim sufficienter secunda operatio distinguitur à modo intelligendi, qui proprius est & Angelis; neque alia requiritur compositio conceptuum, quam illa quæ conuenit, ut dixi, omni enunciationi, etiam negatiuæ.

Quarta obiectio de enunciatione purè apprehensiuâ.

Obiicitur quartò, posse dari veras aliquas enunciationes, in quibus nullum sit iudicium, sed quæ sint solum apprehensiuæ, ut cum Catholicus voce tantum tenus dicit, *Deus est ens finitum*: ibi non est ullum iudicium; & tamen vera est enunciatio: nam ubicumque affirmatio est, ibi est secunda operatio: ibi vera est affirmatio: ergo est secunda mentis operatio: ergo enunciatio non est essentialiter iudicium & conceptus copulæ. Confirmatur, quia nullus est syllogismus sine vera enunciatione: sed in syllogismo sæpe ponuntur propositiones, quæ iudicantur falsæ: ergo propositiones, quæ falsæ iudicantur, sunt secundæ operationes. Denique nulla est enunciatio vocalis, cui non respondeat aliqua enunciatio mentalis: illa propositio, *Deus est finitum*, est propositio vocalis: ergo illi responderet enunciatio aliqua mentalis, quæ sine dubio apprehensiuâ tantum est.

Negatur illam vllam esse.

Resp. negando vllam esse posse mentalem enunciationem, quæ non sit indicatiua, sed sit apprehensiuâ tantum, ut rectè docent Valq. 1. p. disp. 223. n. 16. Suarez disp. 8. sect. 4. Fonseca, Conimbricenses, & alij contra Scotum. Ratio est, quia ubi deest essentia enunciationis, ibi non est enunciatio: cum dico, *Deus est ens finitum*, & in omni enunciatione solum apprehensiuâ tantum, deest essentia enunciationis, quia iudicium, ut dixi, est essentia enunciationis; illud autem non reperitur in enunciatione tantum apprehensiuâ: ergo huiusmodi enunciatio non est reuera enunciatio. Deinde omnis operatio, quæ vnum alteri non connectit, siue, quæ non affirmat aut negat, non est secunda, sed prima tantum operatio: enunciatio solum apprehensiuâ non connectit, neque affirmat, aut negat, nisi voce tenus: ergo illa non est enunciatio, sed simplex tantum apprehensio.

Solutio argumentorum.

Ad argumentum ergo respondeo, ibi esse veram enunciationem, ubi est affirmatio, vel negatio mentalis, id est, quæ non solum voces, sed etiam res apprehenduntur coniunctæ: ubi autem est affirmatio & negatio tantum voce tenus, id est, quæ non apprehenditur coniunctio ipsa rerum, sed vocum duntaxat, ibi nego esse veram enunciationem. In enunciatione solum apprehensiuâ voce tantum tenus, est affirmatio, vel negatio; quia res per diuersas concipiuntur apprehensiones; solæ autem concipiuntur coniunctæ. Ad confirmationem distinguo maiorem: nullus est syllogismus sine vera enunciatione, vel quæ supposita sit pro vera, concedo; siue vera enunciatione, nego. In quibusdam ponuntur falsæ propositiones, quæ tamen loco verarum ponuntur; sicut calculi sæpe ponuntur pro veris pecuniis, quia scilicet sæpe in syllogismo apparet vera forma, supposita veritate falsarum propositionum. Denique nego, quod cuilibet enunciationi vocali respondeat aliqua enunciatio mentalis; nam plerique & sapientibus Hebræicè ignari pronunciant Hebræicas propositiones, quibus certum est, quod in mente nulla responderet enunciatio Latina.

SECTIO II.

Varia species enunciationum, earumque conditiones, ac regula, tum in genere, tum in specie.

Certum est primò, enunciationem diuidi posse ratione formæ, in affirmatiuam & negatiuam. Affirmatiua est, in qua vnum alteri tribuitur: negatiua ea est, in qua vnum de altero negatur, id est, quando copulæ principali præponitur negatio; ut, *Petrus, qui est diues, non est iustus*.

Diuisio enunciationis ratione formæ.

Certum secundò est, enunciationem ratione materiæ diuidi præsertim in simplicem, & coniunctam. Simplex illa dicitur, in qua vnica est copula verbalis; ut, *Homo est rationalis*: coniuncta, in qua plures sunt copulæ verbales, sed coniunctæ per aliquam particulam; ut, *Petrus est Rhetor, & est Philosophus*; *Si Socrates est constans, est laudabilis*. Possunt autem copulæ verbales connecti, vel per particulam copulatiuam, *Et*; ut, *Petrus est Rhetor & est Philosophus*: vel per particulam disiunctiuam, *vel*; ut, *Nunc dices est, vel est nox*: vel per particulam conditionalem *si*; ut, *si Socrates est constans, est laudabilis*. Solec communiter enunciatio simplex appellari categorica; enunciatio autem coniuncta, vocari solet hypothetica. Melius tamen alij enunciationem categoricam eam esse aiunt, quæ absolute iudicat de obiecto; ut, *Homo est rationalis*: dicitur enim categorica, quasi categorematica, id est, per se aliquid significans sine vlla suppositione. Hypothetica verò dicitur illa, quæ iudicat dependenter ab aliqua suppositione; ut, *Si Petrus venerit, loquetur*. Certum autem est, quod enunciatio hypothetica in materia necessaria est illatiua; ut, *Si sol lucet, dies est*: æquiualeat enim illi, *Sol lucet: ergo dies est*. Si fuerit in materia contingenti, illatiua non est, sed tantum enunciativa; ut, *Si Petrus venerit, loquetur*: non enim licet dicere, *Petrus venit: ergo loquetur*; quia scilicet nota illationis significat consequens necessarium ex antecedente.

Prima diuisio ratione materiæ.

Diuiditur secundò enunciatio ratione materiæ in absolutam & modalem. Absoluta est, quæ tantum affirmat, aut negat prædicatum inesse subiecto; ut, *Petrus est homo*. Modalis est, quæ dicit modum quo prædicatum inest, aut non inest subiecto; ut, *Necessarium est hominem esse rationalem: impossibile est hominem esse brutum*. Vulgò autem dicuntur quatuor esse modi, *necessarium, impossibile, contingens, possibile*. Necessarium facit propositionem affirmatiuam vniuersalem, impossibile vniuersalem negatiuam, contingens & possibile particularem affirmatiuam.

Dupliciter fit propositio modalis. Primò, quando modus sumitur adverbialiter; ut, *Homo necessarius est animal*. Secundò, quando modus nomen est adiectiuum; ut, *Necessarium est hominem esse animal*. Quando modus est adverbium, tunc nec est prædicatum, nec subiectum; sed tantum syncategorema subiecti, sicut *omnis*, & *nullus*. Quando autem modus est nomen, tunc est prædicatum propositionis; subiectum autè est altera propositio, cui iungitur modus, & vulgò appellatur dictum, ut in hac propositione: *Necessarium est hominem esse animal*; necessarium, est prædicatum; hominem esse animal, est subiectum.

Absoluta & modalis.

Sumi verò potest propositio modalis, vel in sensu composito, vel in sensu diuiso. Sensus compositus est, quando prædicatum tribuitur subiecto pro eodem tempore; ut, *impossibile est stantem sedere*; id est dum stat. Sensus diuisus est, quando tribuitur pro diuerso tempore; ut, *Possibile est stantem sedere*; id est, tempore, quo nō stat. Possunt autè in singulis modis fieri quatuor propositiones. Primò, ut affirmetur dictum & modus, ut *Petrus currere est impossibile*. Secundò

etiam, ita ut affirmetur dictum, & negetur modus; vt, *Petrus currere non est possibile*. Tertiò, ita ut negetur dictum & modus; vt, *Petrus non currere non est possibile*. Quartò, ita ut negetur dictum, & modus affirmetur; vt, *Petrus non currere est possibile*. Solent quatuor hæ propositiones in tabellis describi, quas vocant figuras modalium. Ego rem obscuram & inutilem hîc lubens omitto.

Diuiditur tertiò enunciatio ratione materiæ in exponibilem, & non exponibilem. Exponibilis illa est, quæ particulam quandam adiunctam habet, ob quam eger explanatione: hæ autem particule sunt vel exclusivæ, v. g. *tantum*; vt, *planeta sunt tantum septem*: vel exceptivæ; vt, *omne animal præter hominem est irrationale*: vel reduplicativæ; vt, *homo quatenus homo*; est rationalis. Alias omitto diuisiones enunciationis ratione materiæ, in vnam & multiplicem, de secundo & tertio adiacente, de extremo simplici, & extremo coniuncto: sunt enim minùs difficiles, & minùs viles.

Certum est tertiò, diuidi enunciationem ratione quantitatis, in vniuersalem, particularem, indefinitam, & singularem. Vniuersalis ea est, in qua terminus communis signo vniuersali afficitur; vt, *Omnis homo est rationalis*. Particularis est, qua terminus communis signo particulari afficitur; vt, *Aliquis homo est iustus*. Indefinita est, in qua terminus communis nullo signo afficitur; vt, *Homo est rationalis*. Singularis, in qua subiectum nullo signo afficitur; vt, *Petrus est iustus*. Solùm addo, terminos vniuersales præposita negatione fieri particulares; vt, *Non omnis homo est iustus*: terminos autem particulares, præmissa negatione fieri vniuersales; vt, *Non aliquis homo*; idest, omnis homo.

Certum est quartò, enunciationem ratione qualitatis diuidi in veram & falsam, de qua diuisione plenè dicam quæst. seg. vbi constabit, veras appellari propositiones, quæ sunt conformes obiecto; falsas, quæ sunt diffformes. Tantùm hîc addo, alias esse propositiones æternæ veritatis & æternæ falsitatis; alias non æternæ veritatis, nec æternæ falsitatis. Propositiones æternæ veritatis illæ sunt, quæ ita sunt veræ, vt non possint esse falsæ: æternæ falsitatis, quæ ita sunt falsæ, vt non possint esse veræ; cum sint de materia necessaria, eo quod prædicatum sit de essentia subiecti, vel de materia impossibili; vt, *Homo non est rationalis*. Aliæ verò ita sunt veræ, vt possint esse falsæ; vel ita sunt falsæ, vt possint esse veræ; vt, *Petrus est albus*.

Certum est quintò, enunciationem ratione modi prædicandi diuidi posse in directam, in indirectam, & mixtam. Directa illa est, in qua prædicatum est id quod habet rationem formæ; vt, *Homo est rationalis*. Indirecta est, in qua prædicatum est id, quod est superius, & habet rationem formæ; vt, *Rationale est animal*. Mixta, in qua nec prædicatum, nec subiectum habet rationem formæ, sed vtrumque forma est alicuius tertij; vt, *Album est dulce*: vbi nec albedo forma est dulcedinis, nec dulcedo forma est albedinis, sed vtrique forma est eiusdem suppositi, v. g. lactis. Sic etiam dicitur de Christo Domino, *Deus est homo, homo est Deus*.

§. II.

Conditiones, & regule enunciationum in genere.

Scilicet indicatis magis, quàm explicatis vartis speciebus enunciationum, inspiciente mihi antè omnia sunt tres regule ac conditiones generales enunciationum, ex quibus præsertim constare poterit, quod est in hac materia difficile, quomodo abstracta & concreta de se inuicem prædicentur.

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

Prima itaque, & vniuersalissima regula est, quod ad omnem propositionem affirmatiuam requiritur aliqua identitas prædicati & subiecti; & ad propositionem negatiuam aliqua eorum diuersitas. In propositionibus videlicet essentialibus prædicatum & subiectum sunt idem essentialiter; vt, *Homo est animal*, suppositum videlicet, quod est homo, est animal. In accidentalibus prædicatū & subiectum sunt idem accidentaliter; vt, cum dicitur, *Paries est albus*, sensus est, idē quod est paries, est subiectū albedinis.

Ratio est, quia in propositione affirmante, copula, est, non potest aliud significare quàm identitatem extremorum. Idque patet verum etiam esse primò in propositionibus materialibus; vt cum dicitur, *Album est dulce*; nam idēd falsa est prædicatio hæc, *Albedo est dulcedo*; quia prædicatum & subiectum non sunt idem: illa verò, *Album est dulce*, vera est; quia prædicatum & subiectum sunt idem, nempe idem lac, in quo est albedo & dulcedo; significat enim, habens albedinem est habens dulcedinem. Secundò etiam vera est regula in denominationibus extrinsecis; vt, *Paries est visus*; quia in illis etiam prædicatum continet subiectum, tanquam terminum formæ, quam explicite dicit; sensus enim est, paries est subiectum, ad quod terminatur visio. Idēd in denominationibus extrinsecis prædicatum propositionis continet subiectum, tanquam terminum formæ, quam explicite dicit; in denominationibus verò extrinsecis prædicatum continet subiectum, tanquam subiectum formæ, quam explicite significat.

Secunda regula: In omni enunciatione recta prædicatū & subiectū debent adæquari, idest debet prædicatū continere, salte confusè, totū id, quod includit ipsum subiectum, & contrariōd pars non potest prædicari de toto; vt, *Homo est anima*, non valet: neque totū de parte; vt, *Manus est homo*. Ratio est, quia, vt dixi, prædicatū & subiectū esse debent idē; si autē vnū excedat aliud, nō erunt idē. Neque dicas primò sæpe cōtingere vt prædicatū propositionis latius pateat, quàm subiectū, vt in hac, *Petrus est homo*, sine dubio minùs latè Petrus patet, quàm homo. Respondit prædicatū propositionis semper limitari per ipsum subiectū, idēdque non sumitur vnquā in suppositione vniuersali, sed in suppositione confusa. Neque dicas secundò, si dicatur, *Rationale est homo*, tunc rationale non significat totū hominem. Hoc enim nego, quia concretum significat formā & subiectū; sensus enim est, habēs rationalitatē est habēs humanitatē.

Tertia regula est: Quoties prædicatū, vel subiectum propositionis est nomen aliquod abstractū, tunc copula, est, non significat solā identitatem realem, sed etiā identitatem formale. Quoties autem prædicatū & subiectū nomina sunt concreta, copula, est, solam significat identitatem realem. Ratio est, quia nomen abstractum non significat nisi formam, nomen verò concretum, formam significat in subiecto: ergo abstractum significat necessariò formaliter: concretum verò non significat necessariò formaliter.

His ita suppositis, facilius erit statuere quomodo concreta de se inuicē, & de abstractis possint prædicari, & vicissim abstracta de cōcretis, & de se inuicē.

Dico primò, concreta verè posse prædicari de concretis, modò sint aliquò modo eadem, v. g. *Homo est rationalis*: *Album est dulce*.

Ratio est, quia quoties concretum de concreto prædicatur, significatur duntaxat quod prædicatum & subiectum realiter vnum sint: sunt autem eadē realiter: ergo illa verè possunt prædicari de se inuicem.

Dico secundo, abstracta nunquā prædicari de concretis, nisi sint transcendentiā, vel aliquid increatum.

Ratio est, quia prædicatio etiam identice falsa est, quando

Identificatio subiecti & prædicati.

Prædicatū & subiectū debent adæquari.

Significatio concreti & abstracti.

Concreta de se inuicem.

Abstracta de concretis.

Exponibilis, & non exponibilis.

Diuisio ratione quantitatis.

Diuisio ratione qualitatis.

Diuisio ratione modi prædicandi.

quando prædicatum & subiectum non sunt idem realiter: sed quoties abstractum prædicatur de concreto, prædicatum & subiectum realiter non sunt idem, quia concretum substantiale, v. g. *homo*, dicit suppositum distinctum realiter à forma, quam solam significat abstractum, v. g. *rationalitas*: concretum verò accidentale significat subiectum, quod non significatur per abstractum; vt, *Paries est albedo*: ergo abstractum non prædicatur de concreto, vel substantiali, vel accidentali.

Concreta
transcenden-
tia & increa-
ta excipiun-
tur.

Excipiebam tamen primò abstracta & concreta transcendentia, qualia sunt entitas, vnitas, bonitas; licet enim dicere, *Ens est entitas*: *Petrus est vnitas*, &c. quia scilicet in illis concreta non continent aliquid distinctum realiter aut formaliter ab abstractis. Secundò excipiebam abstracta & concreta significantia diuinum aliquod attributum; nam etiam in diuinis veræ sunt huiusmodi prædicationes, *Deus est Deus*: *Deus est misericordia*: *Misericordia est Deus*.

Concreta de
abstractis.

Dico tertio. Concreta substantiua non prædicantur de abstractis, v. g. non valet hæc prædicationis, *Rationalitas est homo*. Concreta verò adiectiua prædicantur de abstractis, quorum subiecta sunt; vt, *Humanitas est rationalis*: non possunt autem de aliis prædicari; vt, *Albedo est colorata*.

Ratio est, quia, vt dixi, concreta substantiua includunt aliquid distinctum ab abstractis: ergo non possunt de illis prædicari, v. g. vitiosa illa est, *Humanitas est animal*: semper verò excipienda sunt prædicata, tum transcendentia, tum increata.

Concretum autem adiectiuum nihil prorsus includit, quod non includat abstractum nomen, quod est eius subiectum, v. g. cum dicitur, *Humanitas est rationalis*; terminus *rationalis*, non includit aliquid, quod sit distinctum ab humanitate: ergo concretum adiectiuum verè prædicatur de abstracto, quod est eius subiectum. De aliis autem abstractis prædicari non potest concretum adiectiuum, ob ratonem contrariam.

Triplex ob-
iectio.

Obiicitur primò. Verè dicitur, *Humanitas est species*: *Animalitas est genus*: sed genus & species concretæ sunt ex natura & abstractione: ergo concreta possunt prædicari de abstractis.

Resp. loquutiones illas rigorosè loquendo esse falsas, quia si essent veræ, humanitas prædicari posset de Petro, Paulo, &c.

Obiicitur secundò. Hæc propositio est vera, *Rationalitas est proprietas hominis*; conuenit enim vni, omni, & semper. Imò communiter dicitur, rationalitatem esse hominis differentiam.

Resp. illas etiam propositiones rigorosè loquendo esse falsas, si proprietas & differentia sumantur in concreto; si autem sumantur in abstracto, veræ sunt, vt statim dicam.

Obiicitur tertio. Verum est dicere, *Specieitas est species ad hanc & illam specieitatem*: ergo concretum prædicatur de abstracto.

Resp. negando conseq. quia specieitas hîc sumitur vt totum concretum ex natura, & abstractione; sicut humanitas est concretum respectu illius, & illius humanitatis.

Abstracta
de abstra-
ctis.

Dico quarto. Abstracta metaphysica, siue superiora sunt, siue inferiora, non possunt prædicari de abstractis diuersi nominis & definitionis: v. g. dicere non licet, *Humanitas est animalitas*: *Rationalitas est animalitas*; contra Suarezem disp. 6. sect. 10. Valq. 1. part. disp. 13. cap. 1. Hurtadum disp. 3. Log. sect. 3. Auerisam quest. 2. sect. 4. qui censent abstracta superiora prædicari posse de inferioribus, saltem specificis; bonam v. g. esse hanc prædicationem, *Humanitas est animalitas*. Contra quos

A Ratio sap. è indicata est, quia tunc vnum prædicari non potest formaliter de alio, quando formaliter & adæquatè non est vnum cum illo: abstracta metaphysica non sunt formaliter, & adæquatè inter se idem, alioqui non essent abstracta: v. g. animalitas non est adæquatè idem quod humanitas; non enim includit id totum, quod includit humanitas: ergo non potest abstractum prædicari de abstracto diuersi nominis, & rationis. Maior patet, quia idè falsum est dicere, *Homo est anima*, quia homo non solam includit animam. Sic cum humanitas non solam dicat animalitatem, falsum est dicere, *Humanitas est animalitas*; & certum est, quod pars nunquam prædicari potest de toto, hîc autem abstractum superius, v. g. animalitas, pars est humanitatis, quæ abstractum est specificum.

B Obiicitur primò. Vera est illa prædicationis, *Homo est animal*: ergo ista etiam vera est, *Humanitas est animalitas*. Obiectio triplex.

Resp. negando consequentiam; disparitas enim est, quia in concreto *animal*, suppositum includitur, atque ita totum saltem confusè significat, quod significat homo: at verò animalitas, cum abstrahat à supposito, non includit totum villo modo, quod includit humanitas. Adde quod in concretis, vt sap. dixi, propositiones non sumuntur formaliter, sed identicè tantum; in abstractis sumuntur formaliter, idè verum est dicere, *Animal est rationale*: *Rationale est animal*; non licet dicere, *Animalitas est rationalitas*, cum differant formaliter.

C Obiicitur secundò. Eo modo quo dicitur animal se habere vt totum respectu hominis, quia est totum potentiale, quamuis sit pars essentialis; sic animalitas erit respectu humanitatis totum potentiale, quamuis sit pars essentialis.

Resp. esse disparitatem, quia animal ita est totum potentiale, vt sit etiam totum essentialis confusum, idè, quia includit suppositum, alioqui prædicari non posset de homine, nisi tantum identicè; sicut etiam animalitas prædicatur identicè de humanitate.

Obiicitur tertio. Istæ prædicationes bonæ sunt, *Humanitas est natura sensitiua*, *est natura corporea*: ergo potest abstractum de abstracto prædicari.

Resp. illas prædicationes esse bonas in sensu identico, falsas in sensu formali; quamuis etiam discrimen in eo est, quod illæ includunt genus aliquod analogum & transcendens.

§. III.

Regule speciales quarundam enunciationum.

P Ræter regulas illas generales, quas tradidi, quædam à Dialecticis traditæ etiam solent regulæ speciales, primò pro enunciationibus simplicibus, siue categoricis & compositis, siue hypotheticis: secundò pro absolutis & modalibus, tertio pro exponibilibus, & non exponibilibus, quas nuper definiui.

Dico primò. Pro enunciationibus categoricis veræ sunt hæc quinque regulæ. Prima. Propositio indefinita, in materia necessaria æquiualeat vniuersali; vt, *Homo est animal*. Vide nuper dicta.

E Secunda est: Propositiones contrariæ non sunt oppositæ secundum falsitatem, sed duntaxat secundum veritatem; idè, quæ licet possint esse ambæ falsæ, non possunt tamen esse ambæ veræ; v. g. ambæ istæ falsæ sunt, *Omnis homo est iustus*: *Nullus homo est iustus*; implicat autem vt veræ sint ambæ. Subcontrariæ opponuntur secundum falsitatem, non secundum veritatem; idè, esse possunt ambæ veræ, non possunt esse ambæ falsæ; vt, *Aliquis homo est iustus*, *aliquis homo non est iustus*. Contradictoriæ neque possunt esse ambæ veræ, nec ambæ falsæ; sed necesse

Regule pro
categoricis.

Disp. III. Quæst. II. de Verit. & Falsit. cognit. 51

neceffe est vt vna sit vera, & altera falsa; vt, *Omnis homo est iustus, aliquis homo non est iustus.*

Tertia regula est: Propositio negatiua contraria, plus negat, quam affirmet altera contradictoria affirmatiua, v. g. plus negat, *Omnis homo non est albus*; quam affirmet, *Omnis homo est albus*. Ratio est, quia vniuersalis affirmatiua solum distribuit subiectum, non autem prædicatum; negatiua prædicatum etiam distribuit.

Quarta: negatio mutat quæ sunt post se, non ea quæ sunt ante se: v. g. si dicatur, *Non omnis*, tunc signum est particulare; manet autem vniuersale, si dicatur, *Omnis non*; & æquiualeat signo nullus.

Quinta regula est: Propositio negatiua in non reduplicatiua æquiualeat infinitæ, v. g. ista, *Homo non est animal*; æquiualeat isti, *Homo est non animal*. In reduplicatiua autem non æquiualeat infinitæ, v. g. hæc, *Petrus non est albus essentialiter*; non isti æquiualeat, *Petrus essentialiter est non albus*. Vt autem hoc verum sit, opus est vt modus ipse infinitetur, v. g. verum est, *Mysterium Trinitatis non est euidenter possibile*; falsum autem, *Mysterium Trinitatis euidenter est non possibile*; sed dici debet, *Mysterium Trinitatis non est euidenter possibile*.

Regula pro hypotheticis.

Dico secundò. Pro enunciationibus hypotheticis, seu compositis, hæc axiomata vera sunt. Primum. Potest conditionalis propositio esse vera, licet conditio naturaliter sit impossibilis; v. g. potest hæc esse vera, *Si digito cælum tetigeris, dabo tibi centum nummos*. Secundum est: conditionales disparatæ, v. g. hæc, *Si cras audias Missam, Petrus Roman ibit*; non sunt nisi verbo tenus conditionatæ, sed in rigore sunt copulatiuæ, ita vt sensus sit, *Cras audies Missam, & Petrus Roman ibit*, quia nihil est in antecedenti, quod habeat connexionem cum consequente. Tertium est: Enunciationes copulatiuæ & illatiuæ tunc necessariae sunt, & veræ, cum vtrique pars vera est, & necessaria; falsæ, si altera pars falsa sit, vel contingens, vt hæc vera est, *Homo est rationalis & risibilis*; falsa ista, *Homo est rationalis, & equus est risibilis*. Disiunctiua vera est, si vel vna pars vera fuerit; vt, *Vel dies est, vel nox est*. Quartum est: Conditionales veræ in materia necessaria, sunt necessariae; falsæ verò sunt impossibiles: v. g. ista est necessaria, *Si homo est rationalis, est risibilis*; ista impossibilis, *Si homo est rationalis, est lapis*. In materia verò non necessaria conditionales veræ non sunt necessariae, neque falsæ sunt impossibiles; vt, *Si cras sudum sit, equitabo*; si enim verum hoc sit, non est tamen necessarium; nec est impossibile, si sit falsum. Ratio est, quia conditionales in materia necessaria illatiuæ sunt; enunciatuæ autem duntaxat in materia non necessaria. Quintum: disiunctiua tunc est necessaria, quando vtrique pars est impossibilis, siue vtrique pars sit contingens, siue non: *Petrus stat, vel non stat*.

Regula pro modalibus.

Dico tertio. Pro enunciatione modali axiomata vera sunt. Primum. Propositiones modales habent aliquando sensum compositum, per quem scilicet prædicatum aliquod tribuitur subiecto pro eodem tempore, quo habet aliam formam impossibilem; aliquando habent sensum diuisum, per quem tribuitur prædicatum subiecto pro diuerso tempore, v. g. *Stantem sedere est impossibile: Prædestinatum damnari possibile est*. Secundum est. Omnes modales veræ sunt necessariae; omnes falsæ sunt impossibiles, v. g. *Possibile est, hominem esse album*, non est contingens sed necessarium, quia quod est possibile, necessarium est possibile; quod est contingens, necessarium est contingens. Tertium. Modalis de necesse vera est, modo eius dictum reduci possit ad propositionem.

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A nem absolutam necessariam, v. g. hæc vera est, *Necesse est hominem esse animal*; quia resoluitur in illam, *Homo est animal*. Quartum. Modalis de impossibili est vera, cuius dictum resoluitur in propositionem absolutam impossibilem, v. g. hæc vera est, *Impossibile est hominem esse Angelum*, quia resoluitur in hanc impossibilem, *Homo est Angelus*. Quintum. Modales de impossibili affirmato non conuertuntur, v. g. non valet, *Impossibile est omne animal esse hominem*; ergo est impossibile omnem hominem esse animal.

Pro enunciationibus exponibilibus.

Dico quartò. Pro enunciationibus exponibilibus hæc sunt axiomata. Primum. Propositio exclusiua, in qua scilicet est particula *tantum*, vel alia æquiuallens, resolui debet in duas categoricas; vt, *Petrus tantum currit*, significat, *Petrus currit, & nemo alius currit præter ipsum*; particula enim *tantum*, vt vides, negationem importat. Secundum. In propositione exceptiua, vbi scilicet ponitur particula *præter, nisi*, aut alia similis, terminus à quo fit exceptio, debet esse terminus communis distributus, idest, supponens vniuersaliter; ideo hæc non est exceptiua, *Aliquis discipulus præter Petrum studet*; sed potius exclusiua, *Non Petrus tantum studet*. Tertium est. Vt propositiones reduplicatiuæ sint contradictoriae, negatiua debet negare ipsam etiam particulam reduplicantem; vt, *Petrus in quantum homo est albus*; contradictoria est huic; *Petrus non in quantum homo est albus*. Si autem diceretur, *Petrus in quantum homo non est albus*, contraria esset primæ, & vtrique falsa. Quartum est. De essentia cuiuscunque propositionis, vt virtualiter & implicite asserat se esse veram, idest ita rem esse vt enunciat, v. g. hæc propositio, *Petrus studet*, innouit implicite aliam, *Verum est Petrum studere*. Sicque falsa est omnis propositio negans se veram esse, vt cum quis dicit, *Ego mentior*, nihil aliud dicens: vt ostendam, agens de propositionibus quæ se ipsas falsificant. Quintum est. Pactum non potest procedere de propositione quæ sit destructiua pacti, alioqui obligaretur aliquis ad impossibile; dicat v. g. Deus, *Dabo tibi gratiam ex suppositione, quod dicas verum*; ego autem dicam, *Non dabis mihi gratiam*. De qua item falsitate, mox videro.

QVÆSTIO II.

De veritate & falsitate, prout est proprietates enunciationis.

Veritas primum hominis bonum, & primarij Solis, teste Nazianzeno, in creaturis spiritualibus prima participatio, radiis, que totius manifestatis Dei, exponenda hoc loco est accuratè, tanquam proprietates vera iudicij, cuius essentiam & condiciones hæcenus dixi. Cum autem duplex illa sit; transcendentalis, omnibus entibus communis; & formalis, propria cognitionis, illam dabo plenè in *Metaphys.* de ista hinc tria disputo: primò, quid sit; secundò, in quo subiecto sit, idest in quo intellectus actu sit veritas; tertio speciatim de veritate propositionum de futuro contingenti, tum absoluto, tum conditionato est inquirendum.

SECTIO I.

Quid sit veritas & falsitas cognitionis.

Triacomplector hoc titulo: primò, vtrum veritas sit conformitas cognitionis ipsius cum re; secundò,